

29
17
Poština plačana v gotovini

16
Cena 2 Din
H

DRAMA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1932/33

HAMLET

Premijera 30. marca 1933

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK : FR. LIPAN

LJUBLJANA, NEBOTIČNIK VI. NADSTR.

TELEFON 24-63

**ELEGANCA
TOČNOST
SOLIDNOST**

FRANCOSKI, ANGLEŠKI PLAŠČI

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 30. marca 1933

C. D.:

Slabotne opazke k novemu „Hamletu“

Po dolgem potovanju skozi gramadno bogastvo strokovne literature (Lessing, Herder, Goethe, Döring, Heuse, Türk, Th. Vischer, Bulthaupt, K. Fischer, Savits, Werder, Ludwig, Hessen, Gundolf, Rossi, Taine, Strindberg) sem se utrujen in s polno glavo povrnil spet k viru samemu in z veselim občutkom ponovno ugotovil, da je delo samo za igralca in režiserja še vedno najlepše, nagloblje in najdragocenejše vrelo, najmočnejša pobuda in najzanesljivejši kažipot. Delo samo je in bo tudi ostalo kakršno je od vsega početka bilo: preprosto, neskončno, vseobsežno in nikdar do kraja izčrpljivo.

*

Ne morem pomagati — toda o Hamletu pisati v trenutku, ko ga režiram in tudi igram, se mi zdajle skoraj upira. Zato se bom omejil v pričujočem prispevku samo na najnujnejše stvarne pripombe.

Naša odrska prireditelj se od knjižne izdaje »Hamleta« po razdelitvi dejanj nekoliko razlikuje. Original ima pet dejanj, razdeljena v dva sjet prizorov. V svoji prireditvi sem črtal 2. prizor III. dejanja in 6. prizor IV. dejanja, tako, da je ostalo vsega le 18 prizorov. Teh 18 prizorov sem razdelil po dejanjih takole: I. dejanje obsega 1. do 5. prizor, II. dejanje: 6. do 8. prizor, III. dejanje: 9. do 14. prizor, IV. dejanje: 15. in 16. prizor ter V. dejanje: 17. in 18. prizor. Konec II. dejanja sem premaknil pod vplivom bivšega burgtheaterskega ravnatelja barona v. Bergerja, III. dejanje pa sem zaključil po lastnem preudarku s 14. prizorom, to je z »Ravnico na Danskem« ali s Hamletovim odpotovanjem na Angleško (»Kakó me obtožuje vse, spodbada osveto mojo leno!«). Prizorov nisem štel po straneh, temveč sem jih vezal in ločil po njihovi notranji vsebinski in dinamični zvezanosti in odvisnosti.

*

V inscenaciji sem se odločil v principu za znani in preizkušeni »shakespearski oder«, ki po osnovi odgovarja Sha-

kespeareovim dramam in ki jo tudi naša materialna sredstva in tehnična ureditev našega dramskega odra (glede na hitro menjavo) še najlažje preneseta. Torej: stalnost nevtralnega okvirja z dvignjenim zadnjim odrom, z menjajočo se globino prostora in z menjajočim se ozadjem, opremo in lučjo. Vse druge različne scenične spremembe ali novosti so razvidne ali iz besedila (deloma govorenega, deloma tudi črtanega) ali pa so zrasle neposredno iz mojega prostornega občutka.

*

Godbe sem se posluževal v najmanjši meri. Shakespeare predpisuje prav za prav samo dansko koračnico ob nastopih dvora, oboe ob nastopih igralcev in žalno koračnico ob koncu. Jaz sem obdržal samo trobentne signale in žalno koračnico. Vse drugo, mislim, da lahko pogrešamo. Mogoče sem s tem marsikaterega ljubitelja godbe razočaral in s tem v zvezi tudi zmanjšal pestrost in privlačnost predstave, toda meni je le nedeljeno dojemanje besede in duhovne vsebine več vredno od še tako lepe muzike.

*

O Hamletovi vlogi je napisal od vseh meni znanih karakterizacij še najboljšo in najjedratejšo Strindberg. Navajam tiste odlomke, ki se mi zdijo tudi za moje igralsko in režijsko pojmovanje še najbolj značilni.

»Kdo je Hamlet? To je Shakespeare; to je človeštvo, ko stopi iz detinstva v življenje in najde vse drugače, kakor si je mislilo. Hamlet je zbudjen mladenič, ki odkrije, da je svet iz tečajev in se čuti poklicanega, spraviti ga v red; ki obupa, ko upre ledja v skalo in začuti, da tiči trdno v zemlji. Hamlet je prototip Fausta; spekulant, ki išče zadnjih vzrokov najenostavnejšim stvarim; filozof, ki ima svojo Gretchen (Ofelijo) in svojega Valentina (Laertes). Dočim je v I. dejanju ukaz duha sprejel brez kritike, začne v sredi maščevalnega dela razglabljati o problemu »duha«: ali ni bil duh mogoče od vruga in ga je potegnil? Na pokopališču razmotriva o problemu materialnega obstanka: in Ofeliji analizira ljubezen, ki je vendar po naravi nepremišljena sinteza, ki si vsako analizo prepoveduje. Vedeti hoče, kar se vedeti ne sme in radi svoje prevzetnosti, odkriti skrivnosti Boga, ki imajo pravico ostati skrivnosti, je kaznovan z neke vrste blaznostjo, z dvomljivostjo, ki vodi do popolne negotovosti, iz katere je edina rešitev le vera.«

»Hamlet je plemenite, dobre narave in ne pozna „umetnosti, prizadeti komu kaj žalega“. Trpi, ko je udaril, in prosi mater kakor tudi Laerta odpuščenja. To ni slabost, temveč npravna premoč in zato v splošni revščini pogine.« —

»Hamlet je tragedija človeštva, spisana v štiridesetih letih pisatelja, duševno kritični starosti moža.« (Strindberg.)

V pogledu ostalih vlog sem se (seveda deloma zavedno, deloma podzavedno) oddalжил od običajnega tradicionalnega pojmovanja teh vlog. Mislim pa, da mi na te malenkosti ni treba posebej opozarjati, ker sem dobil pri skušnjah vtis, da bodo naši igralci z največjim razumevanjem in z vso sposobnostjo v svoji igri vse sprejete oznake in smernice dovolj jasno in živo izrazili.

*

Eno pa je gotovo in to nam bo ostalo vsem, ki smo pri tem Hamletu sodelovali, za zmeraj v spominu: vsi vemo in vsi smo tudi kljub vsemu poštenemu veselju predobro čutili, da se je ta novi Hamlet v zelo težkih in grenkih razmerah rodil in da morda še v težje in grenkejše, gledališki kulturi čedalje bolj tuje razmere prihaja.

Toda kljub vsemu, kljub težkemu ozračju in malodušju naša volja usahnuti ne sme, naše delo opešati ne sme in ne bo, pa naj bo že kakorkoli: takšni, kakršni smo, smo se tudi mi v tej novi »izdaji« postavili na stališče znanih Hamletovih besed: »...zlasti pazite, da ne prekoračite naravne mere: kajti vse, kar je tako pretiranega, se oddaljuje od namena gledališke igre, ki je bil že od nekdaj, je in ostane, da drži tako rekoč življenju zrcalo; da kaže čednosti njene poteze, pregrehi njeno podobo, svojemu času in družbi njeno obliko in odtisk. In ako se kaže vse to prenapeto ali premedlo, se nevednež sicer smeje, razsodnega človeka pa samo žali; graja enega samega takega pa vam mora veljati več od polne dvorane drugih.«

Biti, ne biti

(Monolog iz »Hamleta« v Župančičevem prevodu.)

Biti, ne biti: to je tu vprašanje:

je-li bolj plemenito, da trpiš

v duhu strelice vse nasprotno usode,

ali z orožjem greš nad morje zla

in ga končaš z odporom. Umreti: spati;

nič več; in reči, da končamo s spanjem

si srčno bol in tisočero udarcev,

ki dediščina so mesu. to je smoter,

ki ga bilo od srca bi želeti.

Umreti, spati; spati:

nemara sanjati: da, tu je kleč;

to, kakšne sanje bi prišle nam v spanju,

ko se otresemo teh zemskih spon,

ustavlja nas: to tisti je pomislek,

ki daljša siromaštvu bedna leta;

kdo nosil bi prezir in bič sveta,

pritisk mogočnih, mož ponosnih tlako,

neuslišane ljubezni bol, pravice

odlašanje, objest uradov, brec,
ki podlež daje skromni jih kreposti,
če bi lahko se upokojil sam
že z golo iglo? Kdo bi nosil breme
in hropel znojen pod življenjem težkim,
če ne bi groza pred nečim po smrti,
pred krajino neodkrito, ki se potnik
iz nje ne vrne, nam hromila volje,
da rajši nosimo zla pričujoča,
kot bi k neznanim se zatekali?
Tako nas misel dela vse plašljivce
in prirojena barva odločnosti
vzbolehne pod razmišljanja bledico;
podjetja vsa kipeča in zanosna
iz teh ozirov krenejo iz struje
in izgube ime dejanja. Stoj!
Lepa Ofelija! Vila, v svoje molitve
vse moje grehe vključi.

Razno

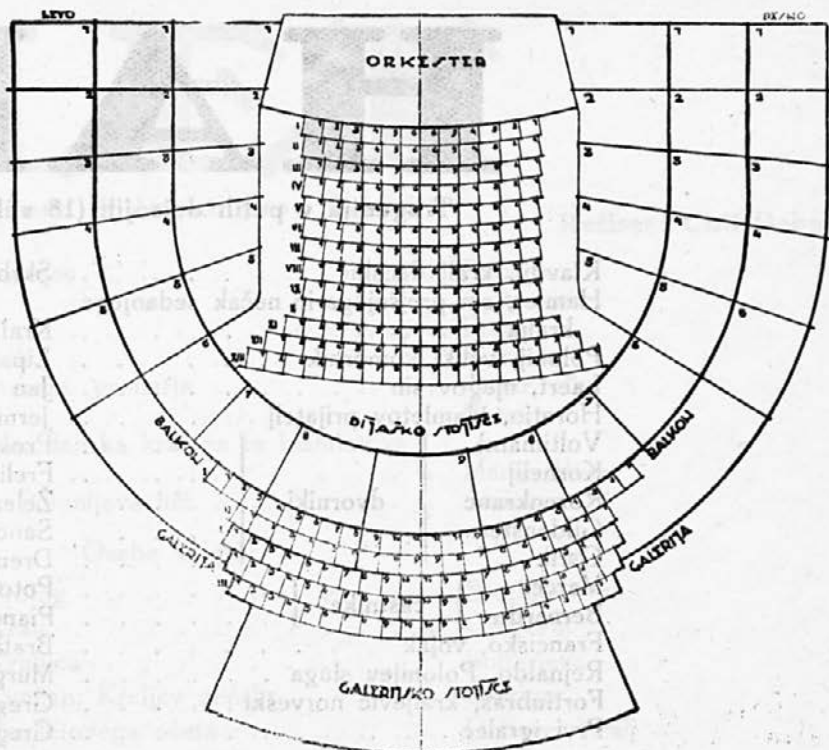
Izseljeniška drama. Odlični igralec Zdeněk Štěpánek, ki je bil — tako kot legijonarski pisec Josef Kopta — med svetovnim pokolom v Sibiriji in se tam navzel veselja do svoje umetnosti, se je že nekajkrat poskusil v pisanju igrokazov. Nedavno je dal na deske, ki pomenijo svet, svoj najmlajši in najboljši umotvor: »Lidé minulých dnů« (Ljudje minulih dni), prikazujoč uskoško (emigrantsko) okolje v Pragi. Iz dela pozvanjajo zvoki, ki bi jih prisodil kedaj Čehovu, drugič Dostojevskemu. Celota diha pesniško ozračje.

»Periferija« v Parizu. »Théâtre Antoine« v Parizu pripravlja francosko krstno predstavo »Periferije«, ki jo je napisal češki dramatik František Langer.

Cenzuriran »Cesar Franc Jožef I.« »Raimund-Theater« na Dunaju se je pripravljajl minule dni na uprizoritev gledališkega komada »Avstrijski cesar Franc Jožef I.« Pa se je več osebnosti, ki nastopajo v komadu, obrnilo na gledališko direkcijo s protesti proti nekaterim prizorom. Tako so protestirali znana cesarjeva prijateljica Katarina Schratt, otroci Franca Ferdinanda, pa tudi grof Berchtold; ta se je razburjal posebno radi nekega prizora, ki se dogaja pred podpisom vojne napovedi. Direkcija je raznim protestom deloma ugodila in je posebno kočljiva mesta eliminirala. Skušnje so se vršile pod konzervativno kontrolo. Neki star dvorski uradnik je imel nalogo, da nadzira skušnje in strogo pazi na kočljiva mesta.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Nar. gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Zupančič. Urednik: Fr. Lipah. — Tiskarna Makso Hrovatin, vsi v Ljubljani.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

A. PRELOČ

Ljubljana, Marijin trg - Tel. 3456

HAMLET

Tragedija v petih dejanjih (18 slikah). Spisal W. Shakespeare. Poslovenil Oton Župančič.

Režiser: Ciril Debevec.

Klavdij, kralj danski	Skrbinšek
Hamlet, sin prejšnjega in nečak sedanjega kralja	Kralj-Debevec
Polonij, veliki komornik	Lipah
Laert, njegov sin	Jan
Horatio, Hamletov prijatelj	Jerman
Voltimand	Prosen
Kornelij	Frelih
Rozenkranc	Železnik
Gildenstern	Sancin
Osrik	Drenovec
Marcel	Potokar
Bernardo	Pianecki
Francisko, vojak	Bratina
Rejnaldo, Polonijev sluga	Murgelj
Fortinbras, kraljevič norveški	Gregorin
Prvi igralec	Gregorin

Drugi igralec	Brezigar
Igralka	Boltarjeva
Plemič	Frelih
Duhovnik	Pianecki
Dva burkeža, grobarja	Cesar, Plut
Stotnik	Potokar
Gertruda, danska kraljica in Hamletova mati	Marija Vera
Ofelija, Polonijeva hči	Šaričeva

Osebe v igri:

Prolog	Brezigar
Kralj	Gregorin
Kraljica	Boltarjeva
Lucijan, Kraljev nečak	Brezigar
Duh Hamletovega očeta	Debevec-Kralj

Dvorniki in dvornice, častniki, vojaki in drugo spremstvo. — Godi se na Danskem.

1. slika: Terasa pred gradom 2. slika: Dvorana v gradu 3. slika: Soba pri Poloniju. 4. slika: Na terasi 5. slika: Divjava 6. slika: Soba pri Poloniju. 7. slika: Veža v gradu. 8. slika: Veža v gradu. 9. slika: Dvorana. 10. slika: Kraljeva soba 11. slika: Kralj čina soba. 12. slika: Kraljeva soba. 13. slika: Kraljeva soba. 14. slika: Ravnica 15. slika: Kraljeva soba. 16. slika: Kraljeva soba. 17. slika: Pokopališče. 18. slika: Dvorana — Po 5., 8 in 16. sliki krajši odmori, po 14 sliki glavni odmor.

Sceno po osnutkih režiser a izdelala gledališka slikarna pod vodstvom g. Skružnija. — Glavni muzikalni motivi po A. Balatki

Blagajna se odpre ob pol 20.

Začetek točno ob 20.

Konec ob pol 24.

Parter: Sedeži I. vrste	Din 32 —
„ II. - IV. vrste	„ 30 —
„ V. - VI. „	„ 27-50
„ VII. - IX. „	„ 25-50
„ X. - XI. „	„ 23-50
„ XII. - XIII. „	„ 21-50

Lože v parterju	Din 108 —
I. reda 1-5	„ 108 —
„ 6-7	„ 128 —
II. reda 1-4	„ 76 —
„ 5-6	„ 81 —
Peti ložni sedeži v parterju	„ 22 —
I. redu	„ 27 —
II. redu	„ 16-50

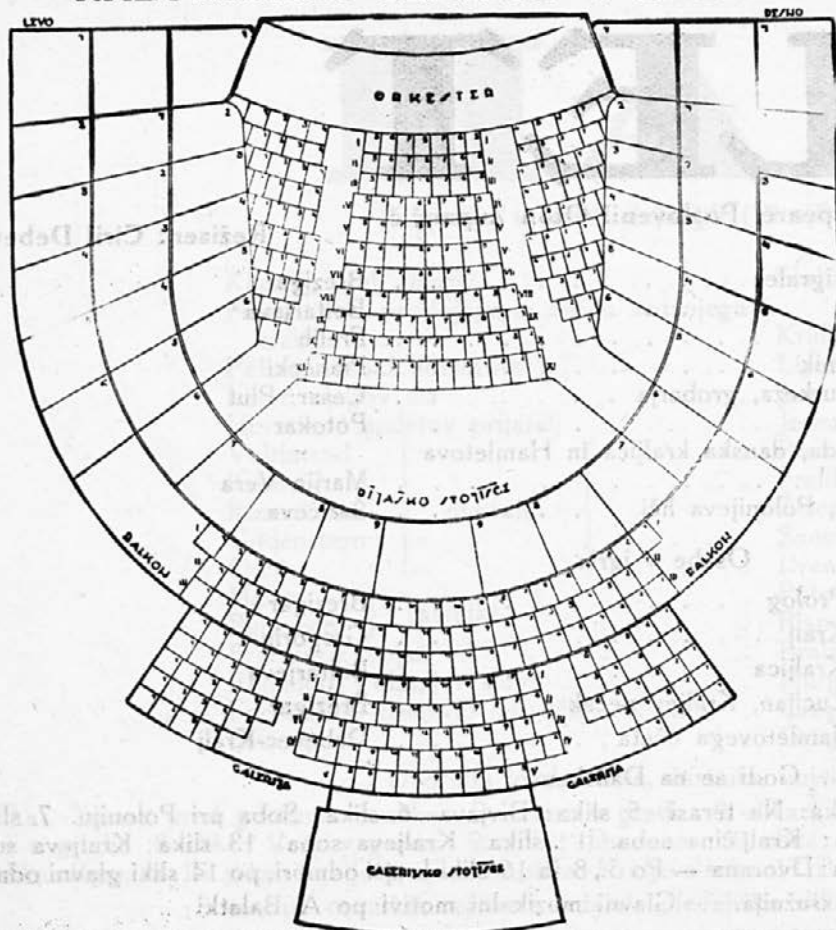
Balkon: Sedeži I. vrste	Din 21-50
„ II. „	„ 18-50
Galerija: „ I. „	„ 15 —
„ II. „	„ 12-50
„ III. „	„ 10-50
Galerijsko stojišče	„ 2-50
Dijaško stojišče	„ 5-50

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni v opernem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

Predpisana taksa za penzijski fond je vračunana v cenah

MEINL-ova KAVA

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

Bonboni, čokolade, bonbonijere, pecivo,
sadni soki, marmelade

ŠUMI

LJUBLJANA, GRADIŠČE 7-9

Tovarniška zaloga

Vedno sveže blago Nizke cene